

سید الشهدا

دانشگاه تربیت معلم تهران

دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی

عنوان تحقیق: بررسی رابطه میان خود کار آمدی، عملکرد تسلطی و

عملکرد اجتنابی (جهت گیری هدف) با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان

مقطع متوسطه شهرستان بهشهر در سال تحصیلی ۸۸-۸۷

استاد راهنما: خانم دکتر ربابه نوری

۱۳۸۹ / ۸ / ۵

۵

استاد مشاور: آقای دکتر علیرضا مرادی

پژوهشگر: محمد نظر نوکنده

ساعات درازن کمیته
سنه درازن

جهت اخذ کارشناسی ارشد روان شناسی تربیتی

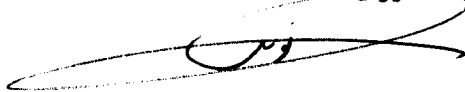
شهریور ۸۸

۱۴۴۶۴۴

بسم الله الرحمن الرحيم

جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد محمد نظر نوکنده دانشجوی رشته روان شناسی تربیتی دانشکده روان شناسی و علوم تربیت دانشگاه تربیت معلم تهران تحت عنوان « بررسی رابطه میان خودکارآمدی و عملکرد تسلطی و عملکرد اجتنابی (جهت گیری هدف) با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مقطع متوسطه شهرستان بهشهر در سال تحصیلی ۸۸-۸۷ » ۱۳۸۸/۶/۲۳ در محل سالن مولتی مدیا دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تربیت معلم تهران (واقع در حصارک کرج) با حضور هیأت محترم داوران پس از دفاع با نمره ۱۸ و درجه خوب مورد قبول قرار گرفت.

استاد راهنما: سرکار خانم دکتر پناه نوری

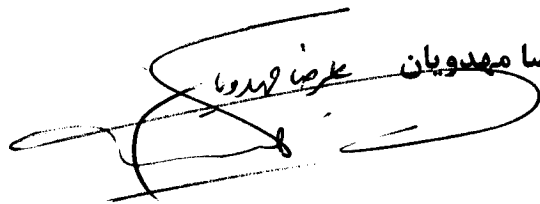
استاد مشاور: آقای دکتر علیرضا مرادی

استاد داور داخلی: آقای دکتر شهرام محمدخانی

استاد داور خارجی: آقای دکتر علیرضا مهدویان

مدیر گروه و نماینده تحصیلات تکمیلی:

تشکر و قدردانی

«سپاس خدای را عزّ و جلّ که طاعتش موجب قربت است و به شکر اندرش مزید نعمت»

«من لم يشکر المخلوق، لم يشکر الخالق»

بدین وسیله از زحمات بی دریغ استاد راهنمای گرانقدر سرکار خانم دکتر ربابه نوری و نیز استاد محترم مشاور جناب آقای دکتر علیرضا مرادی که صمیمانه در انجام این پایان نامه مرا یاری رساندند و راهنمایی های ایشان همواره روشنگر راه من بوده و خواهد بود، کمال تقدیر و تشکر را دارم. بسیار خرسندم که استادان بزرگواری هم چون جناب آقای دکتر علیرضا مهدویان و دکتر شهرام محمدخانی داوری این پایان نامه را برعهده داشتند و با ارائه راهکارهای مناسب مرا در ارائه کاری بهتر یاری رساندند، از ایشان نیز کمال سپاسگزاری را دارم.

جا دارد در این مجال از زحمات استادان ارجمندم در دوره کارشناسی ارشد سرکار خانم دکتر پروین کدیور، دکتر مهر ناز شهرآرای، که علاوه بر درس دانشگاهی، درس زندگی را نیز به من آموختند کمال تشکر و قدر دانی را داشته باشم.

از همکاری بی دریغ مدیران و عوامل اجرایی و دانش آموزان دبیرستان شهید مطهری، دبیرستان امام رضا(ع) شهرستان بهشهر کمال تقدیر و تشکر را دارم.

در پایان صمیمانه ترین تشکر و قدردانی خود را خدمت خانواده ام ابراز می نمایم که در تمام مراحل زندگی و مقاطع تحصیلی حامی من بوده اند. و از همسرم که در طول این مدت زحمات و سختی های زیادی را متحمل شدند کمال تشکر و قدردانی خودم را ابراز می دارم.

محمد نظر نوکنده

شهریور ۱۳۸۸

چکیده

در پژوهش حاضر به بررسی ارتباط میان خودکارآمدی و عملکرد تسلطی و اجتنابی با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پسر و دختر مقطع متوسطه شهرستان بهشهر پرداخته شد. روش پژوهش حاضر از نوع همبستگی می‌باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر را دانش‌آموزان پسر و دختر دبیرستان‌های شهرستان بهشهر تشکیل می‌دهند و حجم نمونه مورد مطالعه نیز از ۱۴۰ نفر تشکیل شده که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند. برای اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش حاضر از آزمون‌های خودکارآمدی شرر (۱۹۸۲) و جهت‌گیری هدف ویل والیوت و مک‌گریگور (۲۰۰۱) استفاده شده است. و همچنین برای اندازه‌گیری متغیر پیشرفت تحصیلی نیز از معدل ترم اول دانش‌آموزان استفاده شد.

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آماری توصیفی میانگین و انحراف معیار و روش‌های آماری استنباطی گرسیون و تحلیل واریانس چند متغیری استفاده شد. یافته‌های پژوهشی نشان می‌دهد که میان متغیرهای خودکارآمدی و عملکرد تسلطی و اجتنابی با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان ارتباط معناداری وجود دارد. میان خودکارآمدی و عملکرد تسلطی با پیشرفت تحصیلی در هر دو گروه از دانش‌آموزان همبستگی مثبت و معنی‌داری وجود داشت همچنین در فرضیه ارتباط میان دو متغیر خودکارآمدی و عملکرد تسلطی با پیشرفت تحصیلی میانگین نمرات دانش‌آموزان دختر بالاتر از پسران بود. میان متغیر عملکرد اجتنابی با پیشرفت تحصیلی همبستگی منفی و معنی‌داری وجود داشته اما تفاوت معنی‌داری میان دو گروه پسر و دختر مشاهده نشده است.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول : کلیات تحقیق
۱	مقدمه
۳	بیان مساله تحقیق
۶	اهمیت و ضرورت تحقیق
۷	هدف کلی تحقیق
۷	اهداف جزئی تحقیق
۸	فرضیه های تحقیق
۸	تعاریف نظری و عملیاتی متغیرهای پژوهش
	فصل دوم: ادبیات تحقیق
۱۰	مبانی نظری پژوهش
۱۰	انگیزه پیشرفت
۱۱	جهت گیری (گرایش) به هدف
۱۳	نظریه های گرایش به هدف
۱۳	مدل کلاسیک یا مدل اتکینسون
۱۶	مدل دووک
۱۸	مدل الیوت
۱۹	عملکرد تسلطی و عملکرد اجتنابی
۲۲	گرایش به اهداف و رابطه آنها با اسنادها
۲۴	گرایش به اهداف و رابطه آنها با پی آمدهای هیجانی
۲۶	گرایش به اهداف و رابطه آنها با پی آمدهای شناختی
۲۹	گرایش به اهداف و رابطه آنها با پی آمدهای رفتاری
۳۰	پیش بینی کننده های شخصی و بافتی (زمینه ای) گرایش به اهداف
۳۴	خودکارآمدی

۳۵	منابع خودکارآمدی
۳۶	تاثیر خودکارآمدی بر رفتار
۳۸	بررسی تاثیرات خودکارآمدی

فصل سوم : روش اجرای پژوهش

۴۲	مقدمه
۴۲	روش تحقیق
۴۲	جامعه مورد بررسی
۴۲	حجم نمونه و روش نمونه گیری
۴۴	ابزار جمع آوری اطلاعات
۴۸	روش اجرا
۴۸	روش های آماری برای تجزیه و تحلیل داده ها

فصل چهارم: یافته های پژوهش

۴۹	یافته های توصیفی
۵۱	یافته های استنباطی

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

۵۶	مقدمه
۵۸	بحث و نتیجه گیری یافته های مربوط به فرضیات تحقیق
۶۵	محدودیت های تحقیق
۶۶	پیشنهادات
۶۷	منابع و ماخذ
۶۷	منابع فارسی
۶۸	منابع انگلیسی
	ضمائم و پیوست ها

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۴۹	جدول ۱-۴: میانگین و انحراف معیار متغیرهای خودکار آمدی و عملکرد تسلطی و اجتنابی دانش آموزان به تفکیک جنسیت
۵۰	جدول ۲-۴: میانگین و انحراف معیار نمرات هدف‌گزینی تسلطی و اجتنابی دانش‌آموزان به تفکیک جنسیت
۵۱	جدول ۳-۴: ماتریس همبستگی خودکارآمدی، هدف‌گزینی تسلطی و اجتنابی با پیشرفت تحصیلی
۵۳	جدول ۴-۴: تحلیل رگرسیون گام به گام برای پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی توسط خودکارآمدی و هدف‌گزینی
۵۴	جدول ۵-۴: نتایج آزمون لون برای بررسی برابری واریانس گروه‌ها
۵۴	جدول ۶-۴: نتایج تحلیل واریانس چند متغیری تفاوت کلی متغیرها در دو گروه
۵۵	جدول ۷-۴: نتایج تحلیل واریانس چند متغیری تفاوت متغیرها در دو گروه

فصل اول

کلیات تحقیق

مقدمه:

یکی از نیازهای سطح بالای انسان، میل به دانستن، فهمیدن، یادگیری و آموختن است. میل به دانستن و فهمیدن، نیازی است که در هر انسانی وجود دارد و در روان شناسی تربیتی، هدف آن است که این نیاز به درستی تامین شود. با این حال، در بعضی از موارد این نیاز به درستی تامین می شود به طوری که فرد میل به یادگیری دارد و به صورت خودانگیخته در پی آن است که بیشتر بداند و بفهمد. در بعضی از موارد، این میل به درستی پرورش نمی یابد و نتیجه آن یادگیری های سطحی است.

آن چه برای محققان در تعلیم و تربیت مهم است این است که چه عواملی بر این انگیزه مهم انسان تاثیر اساسی می گذارند. به عبارت دیگر، چه عواملی باعث می شود که بعضی از انسان ها به صورت خودانگیخته به دنبال فهم و دانستن باشند و بعضی دیگر از آنان کمتر به این موضوع بپردازند.

علاوه بر انگیزه موفقیت و پیشرفت، دلایلی که افراد برای اهداف خود دنبال می کنند نیز مهم است. بعضی از افراد برای آن به یادگیری می پردازند که مایل اند در آن زمینه خاص دارای تسلط و مهارت باشند. در حالی که برای دیگری مهم نیست که آن فعالیت را به درستی یاد بگیرد، بلکه مهم آن است که در نظر دیگران شایسته و توانا به نظر آید. در هر حال، مطالعات نشان داده است نه تنها اهدافی که افراد بر می گزینند متفاوت است بلکه دلایلی که برای گزینش اهداف خود دارند نیز تفاوت می کند.

محققانی که در زمینه گرایش به هدف¹ فعالیت می کنند، دقیقاً در پی آن هستند که بدانند چه عواملی باعث رفتارهایی می شوند که نهایتاً به آموختن ختم می شوند. در واقع گرایش به هدف موفقیت² چرایی که در پشت رفتار موفقیت دانش آموزان وجود دارد را بررسی می کند و سعی می کند این نوع از رفتارها را تبیین کند. منظور از گرایش به هدف موفقیت آن است که دلیل دانش آموزان از تعقیب هدف های خود

---

1 - goal orientation

2 - achievement goal orientation

روشن شود و همچنین، ملاک یا استانداردهای که بر آن اساس توانایی ها و موفقیت هایی خود را ارزیابی می کنند (پینتریچ^۱، ۲۰۰۰).

پژوهش های مختلف نشان داده اند روش های مختلف گرایش به هدف موفقیت با نتایج و پیامدهای تحصیلی متفاوتی همراه است. افرادی که برای دانستن و تسلط و افزایش مهارت به یادگیری روی می آورند، یادگیری آنان قوی تر از افرادی است که برای تایید یا تحسین دیگران به یادگیری می پردازند. مسلم است که شناخت روش های مختلف گرایش به هدف و همچنین، دلایل روی آوردن افراد به روش های مختلف می تواند کمک زیادی در ارتقای سطح تعلیم و تربیت دانش آموزان داشته باشد که پژوهش حاضر در این زمینه انجام شده است.

---

1 Pintrich-

بیان مساله:

کسب علم و دانش در هر دوره ای از تاریخ برای بشر دارای اهمیت بوده است. با کسب دانش بشر توانسته به بسیاری از شک و تردید های خود درباره وجود و ماهیت خود و محیط زندگی پیرامون خود پاسخ دهد. دانش توانسته به انسان کمک کند تا هم به علاقه ها و توانایی های خود پی ببرد و هم بتواند با موقعیت های واقعی زندگی سازگاری مناسبی داشته باشد (گوتک^۱، ۱۳۸۴). هدف کلی آموزش و پرورش نیز در حال حاضر انتقال اطلاعات و معلومات بشری از یک نسل به نسل دیگر و ایجاد تغییرات مطلوب در رفتار فرد می باشد (حسینی، ۱۳۷۷).

در سال های اخیر تحقیقات گسترده ای از سوی دست اندرکاران امر تعلیم و تربیت درباره عدم پیشرفت تحصیلی دانش آموزان صورت گرفته است و هزینه های زیادی نیز صرف این امر شده است اما علی رغم این تلاش ها و صرف این هزینه ها خبرهای نگران کننده ای درباره پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در مدارس به دست آمده است (وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۸۳). تحقیقات نشان می دهد که میان باورهای دانش آموزان درباره توانایی هایشان با پیشرفت تحصیلی آنان ارتباط مستقیمی وجود دارد (باندورا^۲، ۱۹۹۷ نقل از پتتریچ و شانک^۳، ۱۳۸۵).

براساس تحقیقاتی که توسط اسلوکام^۴ و واندوال^۵ (۲۰۰۷) انجام شد به این نتیجه رسیدند که خود کارآمدی دانش آموزان یعنی قضاوت آنها در مورد توانایی انجام دادن تکلیف نقش زیادی در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان خواهد داشت. نتایج تحقیقات آنان همچنین نشان می دهد که هر قدر خود کارآمدی دانش آموزان بالا باشد تلاش آنان برای تسلط بر یک تکلیف بیشتر خواهد بود و هر قدر خود

---

1 - Gutek
2- Bandura
3 - Schunk
4 . Slocum
5 . Wandewalle

کارآمدی دانش آموزان پایین باشد تلاش آنها برای اجتناب از انجام یک تکلیف بیشتر خواهد بود. همچنین افراد دارای خودکارآمدی بالا در مقایسه با افراد دارای خودکارآمدی پایین بیشتر می توانند با موقعیت های فشار زا و نومید کننده کنار بیایند (پروین^۱ و جان^۲، ۱۳۸۱).

تاثیر انگیزش بر خودکارآمدی نیز می تواند چشمگیر باشد و نشان دهد که خود کارآمدی با نوع عملکرد فرد در برخورد با تکالیف رابطه دارد. وجود خود کارآمدی بالا در فرد باعث ایجاد انگیزه مثبت می شود زیرا فرد سعی می کند بهتر از دیگران باشد، از دیگران جلو بزند و شایستگی و برتری خود را به نمایش بگذارد امری که نشان دهنده گرایش به عملکرد تسلطی است. وجود خودکارآمدی پایین در فرد باعث ایجاد انگیزه منفی می شود. برای این که سعی می کند تا از شکست خوردن، کودن یا احمق به نظر رسیدن و غیر شایسته بودن جلوگیری کند که نشان دهنده گرایش به عملکرد اجتنابی می باشد (الیوت^۳ و اسکالیوک^۴، ۱۹۹۸ به نقل از پیتتریچ و شانک، ۱۳۸۵).

پژوهش های انجام شده به طور ثابت نشان می دهند اهداف پیشرفتی که دانش آموزان انتخاب می کنند به شدت با پیامدهای تحصیلی آنان ارتباط دارد از جمله باور کودکان و نوجوانان به توانایی هایشان برای دست یابی به موفقیت، تاثیر شدیدی دارد بر درگیر شدن آنان به یادگیری های موثر و استراتژیک و واکنش دانش آموزان به موقعیت های چالش برانگیز و مشکل. به عبارت دیگر، اهداف پیشرفتی که فرد در فعالیت های کلاسی دنبال می کنند به اندازه باور وی به توانایی هایش، ارزشمند است.

---

1 . Pervin
2- Jun
3 . Elliot
4- Eskalioc

الیوت (۱۹۹۹) چنین نتیجه گیری می کند که افرادی که ادراک بالایی از شایستگی خود دارند، روش هدف گزینی تسلطی انتخاب می کنند و نه اجتنابی. به این ترتیب، خودکارآمدی دانش آموز، پیش بین مستقیم اهداف تسلطی و پیش بین غیر مستقیم اهداف اجتنابی است.

تحقیق پیتریچ (۲۰۰۳) نشان داد دانش آموزانی که دارای گرایش به عملکرد تسلطی هستند سعی می کنند روی تکلیف، یاد گیری، فهم عمیق تکلیف، برتر بودن از دیگران، پیشی گرفتن، بهترین و بالا ترین نمره را گرفتن تمرکز کنند ولی دانش آموزانی که دارای گرایش به عملکرد اجتنابی هستند سعی می کنند بر اجتناب از یاد گرفتن یا نگرفتن، عدم انجام حرکات غلط و اشتباه که منجر به بد فهمی شود، اجتناب از احمق یا خنگ به نظر رسیدن، نگرفتن نمره های بد تمرکز کنند. بنابراین خود کارآمدی یک عامل پیش بینی کننده برای عملکرد تسلطی یا عملکرد اجتنابی و همچنین یک عامل پیش بینی کننده برای پیشرفت یا عدم پیشرفت تحصیلی می باشد.

اهداف یادگیری و همچنین روش های مطالعه و یادگیری اعم از فردی یا گروهی نیز می تواند در افزایش یا کاهش خود کار آمدی و همچنین نوع عملکرد تسلطی و اجتنابی دانش آموزان تأثیر بسزایی داشته باشد (پاتریک^۱، ووتر^۲ ۲۰۰۸). بنابراین دانش آموزانی که دارای گرایش های عملکرد تسلطی یا اجتنابی هستند به یک باور و طرز تفکری می رسند که بر پایه آن دست به عملکرد می زنند .

تحقیقات میجلی^۳ و همکاران (۲۰۰۱) به نقل از پیتریچ و شانک (۱۳۸۵) نشان می دهد که در آموزش و پرورش میان نحوه برخورد و روش های تدریس معلمان با خود کارآمدی و عملکرد تسلطی یا اجتنابی دانش آموزان رابطه مستقیمی وجود دارد. وقتی معلمان در کلاس درس تکالیف نو و متنوع و جالبی را طراحی می کنند که دانش آموزان را به خود جذب می کنند و یا در انتخاب فعالیت های کلاسی قدرت

---

1 . Patrick
2 . Wouter
3 . Migly

کنترل و انتخاب به دانش آموزان می دهند و از تلاش های دانش آموزان در انجام فعالیت های کلاسی
قدردانی شده و اشتباهات آنها را فرصتی برای یادگیری جلوه می دهند نه تنها باعث افزایش خود کار
آمدی دانش آموزان شده بلکه باعث افزایش عملکرد تسلطی آنان و کاهش عملکرد اجتنابی در آنان
می شود.

با توجه به مطالب فوق هدف پژوهش حاضر پاسخگویی به این سوال پژوهشی است که آیا
خودکارآمدی و عملکرد تسلطی و اجتنابی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان ارتباط دارند؟

ضرورت تحقیق:

در عصری که با گسترش روز افزون اطلاعات و ارتباطات به عصر دانایی شهرت یافته، اهداف
آموزش و پرورش در کشورهای پیشرفته این است که با تربیت افرادی خلاق و مبتکر در زمینه های
سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، صنعتی و ..... از وابستگی به دیگر جوامع بی نیاز باشند.

در سال های اخیر دست اندرکاران امر تعلیم و تربیت سعی کردند تا با صرف هزینه های زیاد،
الگوبرداری از نظام های آموزشی دیگر کشورها و حتی تغییر در محتوای آموزشی کتاب ها باعث ایجاد
انگیزه و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان شوند ولی آمار منتشر شده از سوی سازمان آموزش و پرورش
(۱۳۸۵) نشان از افت تحصیلی بالای دانش آموزان در مدارس حکایت دارد. براساس آمار آموزش و
پرورش استان مازندران در سال تحصیلی ۸۵، ۱۶/۹ درصد در مدارس متوسط افت تحصیلی وجود داشته
و همین رقم در سال ۸۶ به ۱۷/۴ درصد رسیده است.

براساس گزارش مشاوران مدارس متوسطه این دانش آموزان توانایی های لازم برای کسب موفقیت و
پیشرفت را دارند ولی به دلایل گوناگونی به دانش آموزانی بی علاقه و بی انگیزه و حتی فارغ

التحصیلاتی بی علم تبدیل شده اند. به طوری که هر چه سطح تحصیلی بالاتر می رود شوق و انگیزه آموختن در دانش آموزان کمتر می شود (حسینی ۱۳۷۷).

در حال حاضر درصد عظیمی از جمعیت اکثر کشورها را گروه سنی نوجوانان و جوانان تشکیل می دهند که اکنون در مدارس مشغول به تحصیل می باشند. از آن جایی که همین دانش آموزان در آینده به دست گیرنده مقامات سیاسی، اقتصادی، صنعتی، فرهنگی و ... هر کشوری هستند به نظر می رسد به افرادی کارآمد و با انگیزه نیاز باشد (بیرهوف^۱ ۲۰۰۱ به نقل از بیرامی ۱۳۸۵). بنابراین توجه به این امر ضروری است که تحقیقی گسترده و پر دامنه در این زمینه صورت گیرد.

هدف کلی تحقیق:

بررسی رابطه میان خودکارآمدی، عملکرد تسلطی و اجتنابی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مقطع متوسطه.

اهداف جزئی:

۱. تعیین رابطه بین خود کارآمدی با عملکرد تسلطی و عملکرد اجتنابی.
۲. تعیین رابطه بین خود کارآمدی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان.
۳. تعیین رابطه بین عملکرد تسلطی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان.
۴. تعیین رابطه بین عملکرد اجتنابی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان.
۵. تعیین تفاوت بین دانش آموزان دختر و پسر از نظر خودکارآمدی، هدف گزینی و پیشرفت تحصیلی.

فرضیه های تحقیق :

- ۱- خودکار آمدی با عملکرد تسلطی دانش آموزان رابطه دارد
- ۲- خودکار آمدی با عملکرد اجتنابی دانش آموزان رابطه دارد.
- ۳- خودکار آمدی با عملکرد پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه دارد.
- ۴- عملکرد تسلطی و اجتنابی با پیشرفت تحصیلی رابطه ندارد.
- ۵- ارتباط میان خودکارآمدی و عملکرد تسلطی و اجتنابی با پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان پسر و دختر متفاوت است.

تعاریف نظری و عملیاتی متغیر های پژوهش:

۱. خود کار آمدی

الف . تعریف نظری: خود کار آمدی، عبارت است از «قضاوت افراد در مورد توانایی هایشان برای سازماندهی و اجرای یک سلسله کارها برای رسیدن به انواع تعیین شده عملکردها» (بندورا^۱، ۱۹۸۶. به نقل از پیتریچ و شانک ۱۳۸۵).

ب. تعریف عملیاتی : این متغیر از طریق آزمون خود کار آمدی شرر^۲ (CSE، میرزا خانی، ۱۳۸۴) ارزیابی می شود .

۲. عملکرد تسلطی

الف. تعریف نظری: عملکرد تسلطی عبارت است از تمرکز روی یادگیری و تسلط بر تکلیف بر اساس پیشرفت خود یا معیار های تعیین شده توسط خود و کسب مهارت های جدید و بالا بردن شایستگی خویش و تلاش برای انجام کاری چالش انگیز « دووک^۱ ولگت^۲ ۱۹۸۸).

---

1 . Bandura
2 . Sherze

ب. تعریف عملیاتی : این متغیر توسط آزمون جهت گیری هدف ویل^۳ والیوت^۴ و مک گریگور^۵ (۲۰۰۱ به نقل از همان منبع) سنجیده شد.

۳. عملکرد اجتنابی

الف. تعریف نظری : عملکرد اجتنابی عبارت است از «جلوگیری از شکست خوردن در انجام تکلیف و احمق و غیر شایسته به نظر رسیدن و جلوگیری از درگیر شدن با تکالیف چالش انگیز و عدم تلاش برای کسب مهارت های جدید» (الیوت و مک گریگور، ۲۰۰۱).

ب. تعریف عملیاتی : این متغیر توسط آزمون جهت گیری هدف ویل و الیوت و مک گریگور (۲۰۰۱) ارزیابی شد.

۴. پیشرفت تحصیلی

الف . تعریف نظری : پیشرفت تحصیلی عبارت است از کسب نمرات بالا در یک واحد درسی و یا گذراندن موفقیت آمیز یک دوره تحصیلی (شعاری نژاد ، ۱۳۸۱).

ب. تعریف عملیاتی : در پژوهش حاضر متغیر پیشرفت تحصیلی براساس معدل ترم اول دانش آموزان ارزیابی می شود .

-
- 1 . Dweck
  - 2 . Logeet
  - 3 . Wiell
  - 4 . Elliot
  - 5 . MC Gregor

فصل دوم

ادبیات تحقیق

انگیزه پیشرفت

یکی از نیازهای مهم انسان، نیاز به پیشرفت است. این نیاز نقش تعیین کننده ای در موفقیت های یک انسان دارد و بسیار مورد توجه نظریه پردازان بوده است. از ابتدای قرن بیستم، روان شناسان به این موضوع مهم توجه بسیاری داشتند و نظریه های اساسی در این زمینه مطرح کردند. با این حال، بیشتر بحث ها و پیشرفت های علمی که در این زمینه صورت گرفته است از ابتدای دهه هفتاد و اواخر دهه هشتاد میلادی شروع شده است. در این قسمت، ابتدا، مروری بر نظریه های ابتدایی و سپس نظریه های جدیدتر ارائه می شود.

مک کللند^۱ و همکاران (۱۹۵۳ نقل از ریو^۲، ۲۰۰۵)، انگیزه پیشرفت را چنین تعریف کرد: نیاز به پیشرفت را می توان میل به خوب انجام دادن کارها بر اساس یک ملاک یا استاندارد بالا، تعریف کرد. انگیزه پیشرفت، انسان را برمی انگیزد تا بر اساس یک استاندارد عالی، در رقابت های خود به موفقیت دست یابد. انسان ها به هنگام رویارویی با استانداردهای برتر، واکنش های هیجانی مختلفی نشان می دهند. افرادی که نیاز به پیشرفت بالایی دارند، معمولاً با هیجان های مثبتی بر گرایش^۳ پاسخ می دهند مانند امید، افتخار یا ارضای پیش بینی شده^۴. در حالی که در افرادی که نیاز به موفقیت اندکی دارند، هیجان های مثبتی بر اجتناب^۵ بیشتری نشان می دهند مانند اضطراب، دفاعی شدن^۶ و ترس از شکست. پاسخ های رفتاری افراد نیز به استانداردها یا شاخص های برتر متفاوت است. پاسخ های افراد از نظر انتخاب، تاخیر، تلاش، تداوم و آمادگی پذیرش مسئولیت شخصی برای تعقیب اهداف شکست یا

---

1 - McClelland

2 - Reeve

3 - approach oriented

4 - anticipatory gratification

5 - avoidance oriented

6 - defense